ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора кафедри психології Державного торговельно-економічного університету

Юника Івана Дмитровича

на дисертаційне дослідження **Сішунь ТАН**

«ОРГАНІЗАЦІЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ»,

подане на здобуття ступеня доктора філософії

за спеціальністю 231 – Соціальна робота

Аналіз тексту дисертаційної роботи Сішунь ТАН та опублікованих ним наукових праць уможливив представлення розгорнутої характеристики основних результатів дослідження та визначення відповідності дисертаційної роботи сучасним вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії.

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок з науковими програмами, планами, темами. У сучасних умовах глобальних трансформацій та розбудови суспільства знань в умовах екзистенційних викликів заклади вищої освіти починають відігравати стратегічну роль у забезпеченні сталого цивілізаційного розвитку. Саме вони постають ключовим інститутом формування висококваліфікованого людського капіталу – ресурсу, який безпосередньо визначає економічний, науково-технічний та соціокультурний потенціал країни. Якісна вища освіта є базовою передумовою ефективного відновлення, модернізації та підвищення конкурентоспроможності держави на міжнародній арені.

Ефективне виконання закладами вищої освіти своїх соціокультурних та академічних функцій прямо корелює з наявністю стабільних та прогнозовано безпечних умов їх функціонування. Саме тому здійснення освітньої діяльності в умовах перманентних безпекових ризиків, інфраструктурних деструкцій та надмірного психоемоційного виснаження зумовлює необхідність пошуку нової безпекової парадигми у сфері вищої освіти. Ключовим пріоритетом сьогодення стає не лише збереження якості навчання, а й безумовне гарантування безпеки всіх учасників освітнього процесу.

Синтез вищеперерахованих аргументів, доповнений відсутністю

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Вх. № 1032 Ш24
«17» 11 2026 р.

емпірично обґрунтованої комплексної моделі організації безпечного освітнього середовища у закладі вищої освіти в умовах воєнного стану, доводить незаперечну актуальність теми дисертаційного дослідження Сішунь ТАН.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, їх достовірність та наукова новизна. Високий ступінь достовірності результатів дослідження Сішунь ТАН підтверджується теоретико-методологічною обґрунтованістю вихідних позицій представленої роботи, детальним теоретичним аналізом основних понять за темою дисертації. Окрім цього, достовірність результатів дисертаційної роботи також обумовлена методологічним підґрунтям логічного, екстралогічного та системного підходів, відповідністю теоретичних та емпіричних методів дослідження процесам досягнення мети і виконання поставлених завдань. На основі аналізу науково-теоретичних засад вивчення актуальної проблеми, а також проведеного дослідження процесу організації безпечного освітнього середовища у закладі вищої освіти дисертантом розроблено і експериментально апробовано інноваційну структурно-функціональну модель забезпечення стійкого, адаптивного та психологічно безпечного освітнього процесу шляхом інтеграції фізично-безпекових, психологічних, цифрових, організаційно-управлінських та соціально-комунікативних механізмів захисту учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану.

Схвальним є те, що дисертаційна робота Сішунь ТАН ґрунтується на розгалуженій джерельній базі (нормативно-правові документи українського законодавства, дисертаційні дослідження, автореферати, наукові статті у фахових вітчизняних та зарубіжних виданнях, матеріали науково-практичних конференцій, семінарів, колективні та одноосібні монографії тощо), яка містить багатоаспектні підходи, різноманітні ідеї й погляди щодо сутності та специфіки досліджуваної проблеми. Це свідчить про належний рівень обґрунтованості наукових положень, отриманих результатів та практичних рекомендацій щодо оптимізації процесу організації безпечного освітнього середовища у закладі вищої освіти в умовах воєнного стану.

Не викликає сумніву наукова новизна дослідження, яка полягає в тому, що *вперше:*

– здійснено комплексне теоретичне дослідження проблеми організації безпечного освітнього середовища в закладі вищої освіти в умовах воєнного стану;

– розроблено, обґрунтовано та експериментально перевірено структурно-функціональну модель організації безпечного освітнього середовища закладу вищої освіти в умовах воєнного стану, а також визначено відповідні організаційно-змістові умови;

– встановлено, що структура безпечного освітнього середовища закладу вищої освіти в умовах воєнного стану включає компоненти: фізична безпека, психологічна стабільність, організаційна готовність, соціальна підтримка, інклюзивність;

– виокремлено критерії оцінювання стану безпечного освітнього середовища закладу вищої освіти в умовах воєнного стану;

– уточнено зміст понять «безпечне освітнє середовище», «безпека здобувача вищої освіти» та «тенденції розвитку безпечного освітнього простору».

3. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації. Теоретичні положення дисертації можуть бути використані у підготовці навчальних програм, планів, розробці спецкурсів, методичних рекомендацій, тренінгів; організації процесу соціальної адаптації іноземних студентів в освітньому середовищі університету. Практична значущість дослідження здобувача зумовлюється тим, що розроблена й експериментально апробована ним структурно-функціональна модель організації безпечного освітнього середовища закладу вищої освіти в умовах воєнного стану та виокремлені організаційно-змістові умови постають готовим практичним «путівником» для закладів вищої освіти, які планують цілеспрямовано підвищувати рівень захищеності свого навчального простору.

4. Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність

встановленим вимогам щодо оформлення такого типу наукових праць. Структура дисертаційного дослідження є логічною, послідовність розділів та підрозділів відповідає черговості виконання поставлених завдань, сформульовані висновки забезпечують завершеність роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів з висновками до кожного з них, переліку використаних джерел та загальних висновків.

У ***вступі*** на основі розкритої актуальності проблеми дослідження точно й виважено сформульовано науковий апарат дисертаційної роботи, окреслено мету, поставлено основні завдання, конкретизовано теоретичні та емпіричні методи дослідження, визначено наукову новизну, а також теоретичне й практичне значення дисертаційної роботи.

У першому розділі — ***«Теоретичні засади організації безпечного освітнього середовища»*** — здійснено комплексний теоретичний аналіз національної нормативно-правової бази щодо створення безпечного освітнього середовища та ретельне компаративне дослідження українського й зарубіжного досвіду забезпечення якості вищої освіти в кризових умовах. Здобувачем доведено, що безпечне освітнє середовище є комплексною системою організаційних, соціально-педагогічних, психологічних, інформаційних і матеріально-технічних умов, ресурсів і механізмів, спрямованих на забезпечення захищеності всіх учасників освітнього процесу від можливих загроз і ризиків, а також превентивне унеможливлення проявів насильства, дискримінації й інших деструктивних впливів. Означений концепт виходить за межі базової організаційно-управлінської парадигми фізичного захисту учасників освітнього процесу і слушно аналізується дисертантом як фактор створення сприятливих умов для професійного становлення здобувачів вищої освіти, їх особистісного розвитку та міжособистісної взаємодії.

Не викликають сумніву висунуті Сішунь ТАН тези про те, що ключовими принципами забезпечення концепції безпечного освітнього середовища є принцип регіональної специфіки, принцип міні-максу, принцип комплексного оцінювання небезпек та принцип максимальної ефективності управління, а їх

комплексне дотримання не лише забезпечує збереження цілісності системи освіти, а й створює необхідні передумови для її стійкого розвитку.

Абсолютно погоджуюсь із доцільністю визначення Сішунь ТАН структури освітнього середовища закладів освіти на основі логічного та екстралогічного підходів, в рамках першого з яких компонентами досліджуваного феномену постають квазіпрофесійний, навчальний, науково-дослідний та соціокультурний конструкти, тоді як теоретико-методологічні засади екстралогічного підходу уможливлюють аналіз структури освітнього середовища за якісними соціально-психологічними критеріями – ступенем доброзичливості учасників освітнього процесу, соціально-психологічним кліматом в колективі тощо.

Слід наголосити на важливості окресленої здобувачем актуальної потреби в розробці системи ключових індикаторів безпечного освітнього середовища, яка завдяки використанню інтегрованих аналітичних платформ уможливить не лише фіксацію реальних загроз і потенційних безпекових ризиків (кількості зареєстрованих інцидентів у кампусі, часу реагування на повідомлення про порушення, рівня задоволеності здобувачів освіти й науково-педагогічних працівників умовами безпеки тощо), а й можливість закладів вищої освіти здійснювати регулярний аудит безпеки та вдосконалювати інституційні механізми управління ризиками.

У другому розділі — «***Парадигмальні орієнтири організації безпечного освітнього середовища у закладі вищої освіти***» — розглянуто сутнісні та змістові характеристики організації безпечного освітнього середовища у закладі вищої освіти в умовах воєнного стану, а також обґрунтовано детермінанти моніторингу сучасного стану організації безпечного освітнього середовища у закладі вищої освіти. Слушним видається висновок Сішунь ТАН про те, що в умовах воєнного стану зміст поняття «безпечне освітнє середовище» суттєво розширюється та охоплює фізичну, психологічну, соціальну, інформаційну й правову складові безпеки. Водночас його ефективне функціонування передбачає створення системи профілактики ризиків,

своєчасного реагування на загрози та підтримки психологічної стійкості учасників освітнього процесу.

Схвальної оцінки заслуговує і третій розділ дисертаційної роботи — ***«Модель та організаційно-змістові умови організації безпечного освітнього середовища у закладі вищої освіти»***, — який присвячено висвітленню результатів дослідно-експериментальної роботи з перевірки ефективності запропонованих організаційно-змістових умов організації безпечного освітнього середовища у закладі вищої освіти в умовах воєнного стану. Варто відмітити, що розроблена дисертантом структурно-функціональна модель є не жорстким шаблоном, а стратегічним фреймворком, передбачаючи можливість доповнення й корекції. Слід відзначити науковий стиль викладу матеріалу цього (третього) розділу дисертаційної роботи, який відзначається чіткістю та лаконічністю опису досліджуваних явищ і процесів з доцільним використанням доказових елементів.

5. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертантом результатів, варто вказати на окремі дискусійні положення та висловити деякі зауваження й побажання до змісту роботи.

1. Вагоме теоретичне значення має здійснений у підрозділі 1.3 дисертації багатоаспектний компаративний аналіз українського та зарубіжного досвіду організації безпечного освітнього середовища в кризових умовах, де особливу увагу приділено нормативно-правовому забезпеченню, питанням інфраструктури, ризик-менеджменту, психологічної підтримки учасників освітнього процесу тощо. Однак, поза увагою дисертанта залишились перспективні методи і прийоми екстраполяції вихідних положень зарубіжних безпекових заходів (передусім, Ізраїлю, Судану, Колумбії та ряду інших країн світу) на сучасні соціальні, психологічні та економічні умови здобуття вищої освіти в Україні з обов'язковим збереженням національної ідентичності вітчизняного академічного середовища.

2. У дисертації в підрозділі 2.2 обґрунтовано алгоритмічність циклічного

процесу цілеспрямованої організації безпечного освітнього середовища закладу вищої освіти в умовах воєнного стану, який має розпочинатись з обов'язкового моніторингу безпекової ситуації, зокрема через використання індикаторів оцінювання та опитувань учасників освітнього процесу. Дисертація стала б ще досконалішою, якби у ній в додатках було висвітлено відповідний діагностувальний інструментарій як для превентивного аналізу потенційних безпекових ризиків освітнього середовища, так і для визначення ступеня ефективності реалізованих в закладі вищої освіти заходів безпеки з метою їх постійного вдосконалення.

3. Незаперечним здобутком дисертаційного дослідження постає авторська структурно-функціональна модель організації безпечного освітнього середовища закладу вищої освіти в умовах воєнного стану, в якій комплексно враховано особливості трансформації освітнього процесу в умовах підвищення ризиків для життя і здоров'я його учасників. В означеній моделі відображено вертикальні одновекторні зв'язки між метою, принципами, компонентами, механізмами реалізації та очікуваними результатами організації безпечного освітнього середовища. Разом з тим, у ній не знайшло місце відображення горизонтальних взаємозв'язків між елементами одного рівня, а також діагональних взаємозв'язків між елементами різних рівнів. Саме їх обґрунтування й графічне відображення надало б змогу віднайти комбінації для досягнення ефекту синергійності.

4. Вихідні положення дисертаційної роботи можуть виступати основою забезпечення стабільного функціонування закладів вищої освіти в умовах не лише воєнного стану, а й інших сучасних кризових викликів (надзвичайних подій техногенного характеру, пандемій, кіберзагроз тощо). Разом з тим, автором не окреслено межі застосовності авторської структурно-функціональної моделі поза українським контекстом, а також не уточнено можливості її імплементації в системи вищої освіти інших країн світу.

5. Схвальної оцінки заслуговує запропонований і експериментально апробований Сішунь ТАН комплекс організаційно-змістових умов організації

безпечного освітнього середовища у закладі вищої освіти в умовах воєнного стану, спрямованих на забезпечення захисту, підтримки, профілактики ризиків і своєчасного реагування на безпекові виклики сучасного суспільства. Дисертаційна робота набула б більшої довершеності, якби в ній було додатково висвітлено специфіку створення означених організаційно-змістових умов у закладах вищої освіти з урахуванням їх різнокритеріальної типології (за формою власності, фінансовим статусом, ознаками релокованості або прифронтового розташування тощо).

Втім, наведені вище зауваження, рекомендації та побажання не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, якій притаманні високий теоретико-методологічний рівень, інноваційність та унікальність.

6. Повнота викладу результатів дисертаційної роботи в опублікованих працях. Наукові положення та висновки дисертаційної роботи Сішунь ТАН достатньо повно відображено у 15 наукових працях, з яких: 4 статті у наукових фахових виданнях України категорії «Б» та 11 робіт апробаційного характеру.

Висновок. Отже, дисертаційна робота ***«Організація безпечного освітнього середовища у закладі вищої освіти в умовах воєнного стану»*** за своїм теоретико-методологічним рівнем, науковою новизною, аргументованістю теоретичних положень, висновків, а також за практичним значенням відповідає сучасним вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії, а її автор — Сішунь ТАН — заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 231 «Соціальна робота».

17.11.2026 р.

Офіційний опонент:
доктор педагогічних наук,
професор кафедри психології
Державного торговельно-економічного університету **Іван ЮНИК**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Ідентифікаційний код 44470[illegible]

Підпис Юника Івана засвідчую
Начальник відділу кадрів

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Вх. № 1032 «17» 11 2026 р.